

Г. А. Скрипник

Мистецтвознавства, фольклористики та етнології Інститут ім. М. Рильського НАНУ

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ Інститут ім. М. Рильського НАНУ (ІМФЕ) Засн. 1936 у Києві як Інститут укр. фольклору АН УСРР (від 1937 – АН УРСР) із секторами оповід. і муз. фольклору, рукопис. фондів. Ще у 1920-х рр. мистецтвозн. дослідж. вели етногр. і мистецтвозн. осередки; 1921 утвор. Етнографічну комісію ВУАН (очолював А. Лобода). Першою держ. етногр. установою у системі АН УРСР став Музей-Кабінет антропології і етнології ім. Ф. Вовка (1921), що розпочав антропол. та етногр. дослідж. усієї тер. України. Грунт. етнол. студії проводив засн. 1928 Етнол. відділ (або Відділ примітив. культури і нар. творчості) під керівництвом К. Грушевської. Діяли н.-д. каф. мистецтвознавства (кер. – академік Ф. Шміт) і Кабінет укр. мистецтва при ній (очолював О. Новицький). У вивченні муз. фольклору чимало зробив Музичної етнографії Кабінет на чолі з К. Квіткою. У 1920-х рр. народозн. тематику досліджували також Комісія краєзнавства (із секцією етнографії), Всеукраїнське етнографічне товариство, установи Істор.-філол. відділу АН УРСР. Наук. осередки 1920-х рр. започаткували «Етнографічний вісник» (1925–32, кн. 1–10), видали збірники та окремі праці, що засвідчили поступал. розвиток укр. народозн. науки. Інститут успадкував наук. традиції, досвід, архіви та наук.-докум. фонди цих установ. Перший дир. – А. Хвиля (1936–37). При Інституті 1938 відкрито аспірантуру. 1939–41 очолював Ю. Соколов. 1939 утвор. відділ у Львові, керівництво яким здійснював Ф. Колесса. Інститут розгорнув збирання та вивчення словес. і муз. фольклору України, організував наради збирачів фольклору, нар. співців, кобзарів та оповідачів. Спільно з Упр. у справах мистецтв видавали ж. «Український фольклор» (1937–39), «Народна творчість» (1939–41). Під час евакуації до м. Уфа (Башкортостан, РФ) до червня 1942 установа діяла у складі Інституту сусп. наук АН УРСР. Згодом створ. Інститут нар. творчості і мистецтва АН УРСР, до якого увійшли фольклористи та мистецтвознавці, композитори, художники й архітектори, об'єднані у відділи фольклору, музики та образотвор. мистецтва. Деякий час Інститут очолював М. Грінченко. Під керівництвом дир. М. Рильського (1942–64, від 1964 – його імені) Інститут провів велику н.-д. роботу й став визнач. наук. центром у галузі вивчення укр.

культури й мистецтва. У липні 1944 після повернення до Києва перетворено на Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР із відділами словес. і муз. фольклору, образотвор. мистецтва, музики і театру, етнографії, фондів; сучасна назва Інституту – від 1994. Видавали зб. «Наукові записки» (1947–58, т. 1–4) з питань мистецтва, фольклору й етнографії, ж. «Народна творчість та етнографія» (1957–2010, від 2011 – «Народна творчість та етнологія»). 1964 створ. відділи музикознавства, театрознавства, кінознавства. Дир.: М. Сиваченко (1964–73), С. Зубков (1974–87), О. Костюк (1987–2000), від 2001 – Г. Скрипник. Працюють відділи музикознавства та етномузикології, укр. і зарубіж. фольклористики, екранно-сценіч. мистецтв та культурології, образотвор. і декор.-приклад. мистецтв, Укр. етнол. центр, наук. бібліотека та Архівні наук. фонди рукописів і фонозаписів (понад 20 тис. од. зберігання). При Інституті працюють наук.-координац. ради «Проблеми збереження і дослідж. традиц. культури», «Нац. спадщина і сучас. мист. процес». Серед видат. учених, чие життя пов'язане з Інститутом, – В. Афанасьєв, І. Березовський, М. Гончаренко, М. Гордійчук, В. Горленко, К. Гуслистий, О. Дей, В. Дяченко, М. Загайкевич, І. Ляшенко, А. Муха, М. Пазяк, Р. Пилипчук, Я. Прилипко, В. Рубан, Ю. Станішевський, В. Тимофієнко, Н. Шумада, В. Юзвенко. В Інституті працювали: Н. Асєєва, В. Балушок, С. Грица, Н. Єрмакова, Н. Корнієнко, О. Курочкін, В. Наулко, Л. Пархоменко, С. Сегеда, М. Селівачов, А. Терещенко, О. Федорук, В. Фіалко, Б. Фільц, О. Шевчук та ін. Серед співроб. – В. Борисенко, М. Дмитренко, Л. Єфремова, А. Іваницький, А. Калениченко, Т. Кара-Васильєва, Л. Корній, В. Кузик, О. Микитенко, Л. Мушкетик, О. Найдєн, О. Немкович, Т. Руда, І. Сікорська, Д. Степовик, С. Тримбач, М. Хай, З. Чегусова, І. Юдкін-Ріпун. Колектив Інституту працює над розробленням наук. напрямів: істор.-етногр. вивчення культури та етніч. історії українського народу, історія та теорія профес. мистецтва і нар. творчості, етнокультура та мистецтво зарубіж. країн. Серед здобутків – підготовка й опублікування фундам. двотомника «Сучасна зарубіжна етнологія» (2010), який є видат. явищем в історії вітчизн. народознавства (містить студії бл. 200 сучас. зарубіж. науковців). Значну увагу приділяють експедиц. фольклорно-етногр. обстеженню України та створенню комп'ютер. бази даних з етнокультури українців і нац. меншин. Науковці Інституту розробили й реалізували проект «Українська народознавча спадщина». У рамках цієї серії вперше опубл. багатотомні праці, що охоплюють видання й перевидання матеріалів архів. спадщини видат. учених та репринтні видання П. Чубинського, Ф. Колесси, К. Квітки, М. Костомарова, Ф. Во-вка, Д. та В. Щербаківських, О. Зілинського, К. Грушевської, О. Беж-ковича, В. Кравченка, Ю. Павловича, Є. Спаської та ін. Наук. проектами Інституту реалізується багатотом. серія «Етнографічний образ сучасної України», а також підготовка й видання фундам. робіт з історії профес. мистецтва, енциклопед. праць з мистецтвознавства та народознавства: «Етнічна та етнокультурна історія України», «Історія українського кіно», «Історія українського театру» (усі – у 3-х т.), «Історія декоративного мистецтва України», «Історія українського мистецтва», «Історія української музики» (усі – у 5-ти т.), «Історія української культури» (у 5-ти т., 9-ти кн.), «Українська музична енциклопедія» (у 8-ми т.), «Мистецька спадщина Тараса Шевченка» (у

12-ти т., т. 7–11), «Етнографічна енциклопедія», «Словник художників України», «Жанрово-регіональна антологія». Інститут забезпечує вихід період. вид.: «Матеріали до української етнології», «Наукові студії ІМФЕ», «Слов'янський світ», «Студії мистецтвознавчі», «Українське мистецтвознавство». На базі Інституту діє Міжнар. асоц. етнологів та Міжнар. асоц. українців.

Рекомендована література

1. Березовський І. П. Українська радянська фольклористика. Етапи розвитку і проблематика. К., 1968;
2. Скрипник Г. А. З історії української етнографії. К., 2002;
3. Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України – 85 років // НТЕ. 2006. № 5;
4. Історія української культури. Т. 5, кн. 1–3. К., 2011–12.

Бібліографічний опис:

Мистецтвознавства, фольклористики та етнології Інститут ім. М. Рильського НАНУ / Г. А. Скрипник // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-64669>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).